

Σημεία Τοποθέτησης Παναγιώτη Κορκολή για Ταμείο Ανάκαμψης

Γενικά

Αντιμετώπισαμε θετικά την πρόταση της Ε. Επιτροπής για το Ταμείο Ανάκαμψης (Next Generation EU) ύψους 750 δισ. ευρώ για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας, αν και υπολειπόταν των αναγκών που δημιουργεί η υγειονομική κρίση, καθώς:

- για πρώτη φορά περιλαμβάνει αμοιβαιοποίηση χρέους τόσο ξεκάθαρα και σε τέτοιο βαθμό (δανείζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και όχι τα κράτη μέλη),
- το χρέος αποπληρώνεται κυρίως από νέες ίδιες πηγές του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού (όπως εισαγωγή νέου φόρου στις μεγάλες πολυεθνικές του ψηφιακού τομέα),
- Το μεγαλύτερο μέρος των πόρων του Ταμείου προβλεπόταν να δοθούν δοθεί στα κράτη μέλη ως επιχορηγήσεις και όχι ως δάνεια.
- Η μεθοδολογία κατανομής αυτών των πόρων ενίσχυε σημαντικά τις χώρες του Νότου που έχουν να αντιμετωπίσουν τις μεγαλύτερες οικονομικές προκλήσεις και ειδικά φυσικά την Ελλάδα.

Έχουμε δηλαδή στοιχεία **αναδιανομής και αλληλεγγύης**.

Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (πρωταγωνίστησαν χώρες του Βορρά) αποδυνάμωσε αισθητά την πρόταση της Επιτροπής, μεταβάλλοντας την αναλογία επιχορηγήσεων-δανείων, σε βάρος των πρώτων και εισάγοντας το δικαίωμα φρένου στην εκταμίευση των επιχορηγήσεων, αν ένα κράτος μέλος εκτιμά πως δεν πληρούνται όροι και προϋποθέσεις.

Ωστόσο παραμένει ένα ισχυρό εργαλείο που μαζί με τα υπόλοιπα ΠΔΠ (ΕΣΠΑ, ΚΑΠ) κλπ φτιάχνουν ένα αναπτυξιακό χρηματοδοτικό πακέτο 72 περίπου δισ για την Ελλάδα. Οι επιπλέον πόροι του ταμείου ανάκαμψης δηλαδή τα περίπου 32 δισ

αντιστοιχούν σε ετήσια βάση στο 3% του ΑΕΠ του 2019 για τα έτη 2021-2026. Και αυτό χωρίς να λαμβάνονται υπόψη συντελεστές μόχλευσης και προστιθέμενης αξίας.

Στην ερώτηση αν αυτό το πακέτο είναι επαρκές η απάντηση θα εξαρτηθεί από τη διάρκεια και το βάθος της υγειονομική κρίσης και από τον τρόπο αξιοποίησής του και όχι τόσο από το απόλυτο μέγεθός του.

Σε πρώτη ανάγνωση οι προτεραιότητες και οι στόχοι που φιλοδοξεί να ικανοποιήσει το Ταμείο Ανάκαμψης σε επίπεδο τίτλων (πράσινη οικονομία ανθεκτικότητα, δίκαιη μετάβαση) μοιάζουν να απαντούν στις προκλήσεις της εποχής, όμως πρέπει κανείς να δει από πιο κοντά τα «τεχνικά» θέματα όπως τις επιμέρους κατανομές των πόρων, τις διαδικασίες και τα κριτήρια επιλογής.

Η δομή του Ταμείου Ανάκαμψης (Next Generation EU)

- **Recovery and Resilience Facility (RRF)** EUR 672.5 billion

loans EUR 360 grants EUR 312.5

Αφορά το κύριο (και το μόνο νέο) εργαλείο του Ταμείου Ανάκαμψης του οποίου ο κανονισμός είναι σε διαπραγμάτευση.

Οι υπόλοιποι πόροι στην ουσία προστίθενται σε υπάρχοντα εργαλεία.

- **ReactEU:** EUR 47.5 billion

Πρόκειται στην πραγματικότητα για αύξηση των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ESF) και του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους απόρους (FEAD). Οι πόροι αυτοί έρχονται να χρηματοδοτήσουν μέτρα συγκράτησης της ύφεσης στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων, ενίσχυση του συστήματος υγείας κλπ δηλαδή ενισχύει το είδος των μέτρων που λαμβάνονται ήδη πανευρωπαϊκά. Η διαχείριση των κονδυλίων θα ακολουθήσει τους υφιστάμενους διευρυμένους κανόνες του ΕΣΠΑ.

- **Horizon Europe:** EUR 5 billion
- **InvestEU:** EUR 5.6 billion
- **Rural Development:** EUR 7.5 billion
- **Just Transition Fund (JTF):** EUR 10 billion (Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης για τις λιγνιτικές περιοχές)
- **RescEU:** EUR 1.9 billion (πρόκειται για το υφιστάμενο ταμείο πολιτικής προστασίας)

Total: EUR 750 billion Στην Ελλάδα αντιστοιχούν περίπου 19 δις σε επιχορηγήσεις και 13 δις σε δάνεια.

Ποιες είναι οι προτεραιότητες πολιτικής του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας RRF;

Καταρχήν το NGEU καλύπτει το κόστος αναπτυξιακών έργων και δράσεων και το κόστος μεταρρυθμίσεων. Δεν καλύπτει άλλου τύπου δημοσιονομικές ανάγκες. Σύμφωνα με την τελευταία εκδοχή του σχεδίου κανονισμού του RRF:

- Το 37% τουλάχιστον πρέπει να κατευθυνθεί στην πράσινη ατζέντα (προκειμένου οι συνολικές πράσινες επενδύσεις μαζί με το ΠΔΠ να φτάσουν το 30% από 25% που προβλέπεται σήμερα).
- Το 20% στην ψηφιακή ατζέντα
- Επιπλέον το ταμείο θα προσανατολιστεί στην αντιμετώπιση των συνεπειών της υγειονομικής κρίσης, την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής.

Ποια είναι η διαδικασία εκταμίευσης των πόρων; Με ποιες προϋποθέσεις και κριτήρια θα εκταμιευτούν οι πόροι;

- Κεντρική Διαχείριση: επομένως αποφασίζει η ΕΕ για κάθε έργο ή ομάδα έργων
- Δαπάνες επιλέξιμες από 1^η Φεβρουαρίου του 2020 έως 31-12-2026 (συζητείται επιμήκυνση της επιλέξιμης περιόδου μέχρι το 2027).
- Κάθε χώρα πρέπει να υποβάλει ένα σχέδιο αξιοποίησης των πόρων το οποίο πρέπει να βρίσκεται σε συνάφεια με το Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και με εθνικά στρατηγικά σχέδια όπως το ΕΣΕΚ και φυσικά να συνάδουν με τις προτεραιότητες της ΕΕ την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα.
- Τα Κ-Μ υποβάλλουν τα σχέδιά τους από 15 Οκτώβρη 2020 έως το αργότερο μέχρι 30 Απριλίου 2021
- Η Κομισιόν οφείλει να αξιολογήσει και να εισηγηθεί σχετικά εντός 2 μηνών στο Συμβούλιο το οποίο οφείλει να εγκρίνει τα εθνικά σχέδια εντός 4 εβδομάδων.
- Η Κομισιόν οφείλει να σεβαστεί την «ιδιοκτησία» του υποβληθέντος σχεδίου και να το αξιολογήσει λαμβάνοντας υπόψη:
 - Τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις και κάθε είδους αναφορές στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου καθώς και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων και το πλαίσιο Ενισχυμένης Εποπτείας (στην περίπτωση της Ελλάδας)
 - Εάν το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα που συμβάλλουν στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
 - Εάν το σχέδιο αναμένεται να έχει διατηρήσιμες επιπτώσεις στην οικονομία
 - Εάν το σχέδιο συμβάλλει στην ενδυνάμωση της αναπτυξιακής δυναμικής, στη δημιουργία θέσεων εργασίας στην οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα και γενικά στην οικονομική και κοινωνική και περιφερειακή συνοχή.

- Εάν το κόστος του σχεδίου είναι λογικό και ανάλογο του προσδοκώμενου αποτελέσματος σε οικονομία, ανεργία κλπ
 - Εάν το σχέδιο είναι συνεκτικό σε ότι αφορά τις μεταρρυθμίσεις και τα έργα που προτείνει
 - Εάν οι διαδικασίες διαχείρισης και ελέγχου των πόρων που προτείνει το σχέδιο (συμπεριλαμβανομένων συγκεκριμένων οροσήμων και στόχων) επιτρέπουν την αποτελεσματική παρακολούθηση και υλοποίηση των παρεμβάσεων
- Το 70% των νομικών δεσμεύσεων πρέπει να υπογραφούν μέχρι το 2022 και το υπόλοιπο 30% μέχρι το 2023. Το 2021 κάθε Κ-Μ δικαιούται προκαταβολή 10% εντός 2 μηνών από την έγκριση του σχεδίου από το Συμβούλιο. (Παρεμπιπτόντως στον Π/Υ 2021 η κυβέρνηση έχει προϋπολογίσει εισροή πόρων πέρα του 10% κάτι που φαντάζει αισιόδοξο).
- Η 31/12/2023 είναι η καταληκτική ημερομηνία να αιτηθεί μια χώρα δάνειο το οποίο πρέπει να αφορά πρόσθετα κόστη για έργα και μεταρρυθμίσεις που δεν καλύπτονται από το ύψος της επιχορήγησης.
- Υπάρχει σε εξέλιξη διαπραγμάτευση να μετατεθούν κατά 1 χρόνο τα παραπάνω ορόσημα.
- Επιτρέπεται αναθεώρηση του σχεδίου μετά από αιτιολογημένη αίτηση του Κράτους Μέλους και σχετική αξιολόγηση από την ΕΕ και έγκριση του Συμβουλίου.
- Οι αιτήσεις πληρωμής γίνονται από κάθε ΚΜ σε εξαμηνιαία βάση.
- Η Κομισιόν εξετάζει αν έχουν εκπληρωθεί ορόσημα και στόχοι προκειμένου να επιτρέψει την εκταμίευση. Υποχρεούται επίσης να ρωτήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής (το αντίστοιχο όργανό με το γνωστό μας EWG). Εάν κάποιο κράτος μέλος πιστεύει ότι υπάρχουν σοβαρές αποκλείσεις μπορούν να ζητήσουν από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου να παραπέμψει το θέμα στο Συμβούλιο. Σε αυτή την περίπτωση δεν προχωρά η εκταμίευση των πόρων μέχρι την τελική απόφαση επί του θέματος στο επίπεδο του Συμβουλίου. Η διαδικασία αυτή πρέπει να έχει ολοκληρωθεί εντός 3 μηνών από τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής. Το Συμβούλιο φυσικά μπορεί να πάρει όποια απόφαση θέλει (δεν απαιτείται ομοφωνία). **Πρόκειται για το λεγόμενο «φρένο» στην εκταμίευση των πόρων.**
- Αν δεν αξιολογηθούν θετικά οι προτάσεις της Ελληνικής πλευράς από την Κομισιόν θα χαθούν πόροι. Επίσης πόροι θα χαθούν αν δεν επιτευχθούν συγκεκριμένα ορόσημα ή στόχοι ή δεν ολοκληρωθούν τα έργα μέχρι τη λήξη της περιόδου επιλεξιμότητας.
- Ισχύουν φυσικά οι ευρωπαϊκοί κανόνες για τη διαφανή και χρηστή διαχείριση των πόρων. Τα ΚΜ οφείλουν αν λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να αποτρέψουν φαινόμενα διαφθοράς, απάτης σύγκρουσης συμφερόντων κλπ. Σε περίπτωση που διαπιστωθούν τέτοια φαινόμενα κατά την υλοποίηση είναι δυνατό να επιβάλλεται μείωση ή και διακοπή πληρωμών από την ΕΕ προς το ΚΜ. Κάθε ΚΜ πρέπει να παρουσιάσει σχέδιο διαχείρισης και ελέγχου των

ευρωπαϊκών κονδυλίων το οποίο πρέπει να έχει τη σύμφωνη γνώμη της Κομισιόν.

- Σε εξέλιξη βρίσκεται διαπραγμάτευση για το αν και πως θα διατυπωθεί η αιρεσιμότητα για το κράτος δικαίου.

Πολιτικές επιλογές και κριτήρια για την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: πολλές προσδοκίες καλλιεργούνται σχετικά με τους πόρους του Ταμείου. Πράγματι οι πόροι -επιχορηγήσεις και δάνεια- είναι σημαντικοί, καθώς μαζί με τους πόρους ΕΣΠΑ φτάνουν για όλη την επόμενη δεκαετία τα 72 δισ. ευρώ. Ωστόσο και στο παρελθόν και συγκεκριμένα τη δεκαετία του 2000 εισέρευσαν ακόμη περισσότεροι πόροι, χωρίς αυτοί να αξιοποιηθούν προς όφελος μια βιώσιμης, δίκαιης και διατηρήσιμης ανάκαμψης. Τί θα μπορούσε να εγγραφεί σήμερα ένα διαφορετικό αποτέλεσμα; Μήπως η κρίσιμη παράμετρος είναι η χρήση των πόρων με σχέδιο, ενιαία στρατηγική, διαφάνεια και κοινωνικό έλεγχο; Ποιες πρέπει λοιπόν να είναι οι κύριες πολιτικές προτεραιότητες και τα κριτήρια ως προς την αξιοποίηση των εν λόγω πόρων;

Για να πετύχουμε διαφορετικό αποτέλεσμα στην αξιοποίηση αυτού του πακέτου θα πρέπει:

- Καταρχήν να έχουμε διαφορετική στόχευση από ότι στο παρελθόν. Επομένως απαιτείται μετασχηματισμός του παραγωγικού μοντέλου που θα στηρίζεται στην οικονομία της γνώσης, σε μια κατεύθυνση διατηρήσιμης βιώσιμης και δίκαιης ανάκαμψης.

Άρα χρειαζόμαστε ένα συνεκτικό στρατηγικό σχέδιο

Τα κριτήρια για την ένταξη έργων και δράσεων σε αυτό το σχέδιο θα εξειδικεύουν τις έννοιες:

Διατηρήσιμη ανάπτυξη (ανθεκτικότητα της οικονομίας και διάρκειά της στο χρόνο, μια οικονομία πρέπει να μπορεί να απορροφά κρισιακά σοκ με ταυτόχρονη προστασία της κοινωνίας. Πχ Κριτήριο ανθεκτικότητας είναι να μη στηρίζεται η οικονομία σε ένα δύο - τομείς επομένως χρειαζόμαστε ενίσχυση της μεταποίησης και της βιομηχανίας που υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου σε συμμετοχή στο ΑΕΠ, κριτήριο ανθεκτικότητας και διατηρησιμότητας είναι η τοπικότητα, οι μικρότερες αλυσίδες αξίας η καθετοποιημένη παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας κλπ).

Βιώσιμη ανάπτυξη η πράσινη διάσταση με κριτήρια που διασφαλίζουν την αειφορία, την προστασία του περιβάλλοντος, την βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων και φυσικά τη μείωση των εκπομπών CO₂.

Δίκαιη ανάπτυξη διάχυση του αναπτυξιακού οφέλους, μείωση ανισοτήτων, μείωση κινδύνου φτώχειας, αριθμός και είδος θέσεων εργασίας κλπ

- Προφανώς θα πρέπει να κινηθούμε εντός του πλαισίου που τίθεται από τους Κανονισμούς και τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες με τα ποσοστά που τίθενται για πράσινη και ψηφιακή ατζέντα
- Θα πρέπει να υπάρξουν διαδικασίες διαβούλευσης του σχεδίου - δημοκρατικός σχεδιασμός - η κοινωνία συμμετοχος του σχεδίου.
- Κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού που πρέπει να συμβάλλει στο στρατηγικό σχεδιασμό, να διασφαλίσει ταχύτητα ωρίμανσης και υλοποίησης και διαφάνεια.

Βασικό στοιχείο προβληματισμού αποτελούν τα σφιχτά χρονοδιαγράμματα δεδομένου ότι οι δημόσιες επενδύσεις σε υποδομές και τα σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία απαιτούν χρόνο για την ωρίμανση και υλοποίησή τους. Ο χρόνος αυτός αυξάνεται προστιθέμενης της ευρωπαϊκής και εθνικής γραφειοκρατίας. Επομένως είναι κρίσιμη κάθε προσπάθεια για την επιτάχυνση των διαδικασιών ωρίμανσης και υλοποίησης

Αυτή όμως η επιτάχυνση δεν επιτρέπεται να γίνει σε βάρος της διαφάνειας γιατί εκτός των άλλων φαινόμενα κακοδιαχείρισης θα οδηγήσουν σε απώλεια πόρων. Είναι βέβαιο ότι κάθε έργο η δράση θα κριθεί με βάση την τήρηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας ειδικά σε ότι έχει να κάνει με τις δημόσιες συμβάσεις και το πλαίσιο ανταγωνισμού όπως ακριβώς συμβαίνει με το ΕΣΠΑ.